

ÅBO AKADEMIS UTLÅTANDE OM REGERINGENS PROPOSITION TILL NY LAGSTIFTNING FÖR UTVIDGAD LÄROPLIKT (VN/1985/2020-OKM-1)

Finlands regering har avgett en proposition om utvidgad läroplikt. Målsättningen är att minska antalet unga utan utbildning på andra stadiet och att i förlängningen höja sysselsättningsgraden i landet. Åbo Akademi önskar framföra följande synpunkter med hänvisning till propositionen:

Målgruppen

Enligt regeringens bakgrundsutredning behöver 1400 – 2500 ungdomar extra insatser för att få en utbildning på andra stadiet. Åbo Akademi noterar att socio-ekonomiska grunder i hög grad motiverar att utbildning på andra stadiet ska utökas också för andra än dem som behöver extra insatser. Åbo Akademi ställer sig dock mycket tveksamt till huruvida gratis utbildning påverkar studieframgången. Akademin efterlyser en utredning om vad det skulle betyda att på ett starkare sätt stödja i den grundläggande utbildningen den förhållandevis lilla grupp ungdomar det handlar om. Evalueringen av utvidgad läroplikt har främst skett med beaktande av enskilda åtgärder och en helhetsbedömning med tanke på hela utbildningssektorn är tunn. Det är bl.a. öppet hur en otillräcklig finansiering påverkar hela sektorn på sikt.

Tidpunkten för genomförandet

Tidpunkten för förverkligandet av reformen hösten 2021 är mycket snäv. Denna reform medför en hel del administrativa åtgärder för utbildningsanordnarna, t.ex. upphandlingar och serviceavtal på gymnasiestuderandes datorer, vilka kräver personella resurser. Åbo Akademis uppfattning är att förverkligandet av reformen ska skjutas upp så att lagen kan träda ikraft tidigast 1.8.2022.

Finansiering

Finansieringen behöver vara realistisk i förhållande till ökade kostnader. Kommunförbundets beräkningar skiljer sig markant från statsrådets beräkningar. Finansieringen behöver justeras för bl.a. ökad studiehandledning inom grundläggande utbildning, för läromedel och läromaterial inom gymnasiet/yrkesutbildningen men också för en rad ökade stödtjänster inom studerandevård och uppsökande ungdomsverksamhet. Övningsskolornas gymnasiefinansiering är inte till alla delar lättillgänglig, då den betalas ut som en klumpsumma i vilket ingår uppdraget inom lärarutbildningen. Också den finansieringen behöver ökas för att stå i rimlig proportion till ökade kostnader. Enligt den nya gymnasielagen ska gymnasierna ge kompetens inom internationalisering. Många gymnasier har projekt som innehåller resande och utbyten. Enligt regeringens framställning (30.4.2020) ska också dessa resor i framtiden vara bekostade av utbildningsanordnarna. Här behöver en rättvis och lämplig nivå på finansieringen finnas för att gymnasierna skall kunna erbjuda liknande mobilitetsprogram som i dagsläget.

Stöd för studierna

Samtidigt som stödbehovet och därmed även kostnaderna ökar internt för andra stadiets utbildningsanordnare är det också viktigt att regeringen reserverar tillräcklig finansiering för att öka de lagstadgade stödtjänsterna utanför gymnasiet. Den utvidgade läroplikten förpliktar utbildningsanordnarna att erbjuda tillräcklig tillgång på stödtjänster och denna tilläggsfinansiering måste tryggas. Finansieringen av utbildning och fortbildning av speciallärare, specialhandledare och studiehandledare på andra stadiet måste tryggas. Tillgången på behörig svenskspråkig personal i varje läroanstalt måste främst tryggas genom utbildningspolitiska beslut.

Läromedel

Hittills har många små bokhandlare på finlandssvenskt håll långt överlevt tack vare gymnasiestuderandes privata inköp av läroböcker. Om utbildningsanordnarna tar över inköpen görs upphandlingar och de små bokhandlarnas inkomstkällor faller bort. Speciellt på finlandssvenskt håll kommer detta att slå hårt mot nätet av bokhandlare och i förlängningen också möjligen drabba tillgången till annan litteratur och produktion av svenskt material överlag. Regeringen talar om fina tjänster som plattformar med delbart e-material. Risker är överhängande att den finlandssvenska skolan ytterligare står utanför detta utan tillräcklig volym för att någon skall ta ansvar för den produktion som behövs också för de finlandssvenska gymnasie- och yrkesstuderandes studier. En redan i dagsläget ojämlik situation borde inte få förekomma och inte heller eskalera från dagens situation där undervisningsmaterial till den finlandssvenska skolan alltid kommer senare än till den finskspråkiga skolan.

Speciallinjer på andrastadiet

I propositionen föreslås att gymnasieutbildning och studentexamen skall vara helt avgiftsfria. Detta bör omfatta alla utbildningsprogram och examensformer på andra stadiet, inklusive International Baccalaureate Diploma Programme och där tillhörande förberedande studier. Utbildningsprogrammets särdrag beträffande läromedel, examenskostnader, studiernas omfattning samt koordinering och administration måste finansieras och ersättas till fullt belopp.

Åbo Akademi
Rektor Moira von Wright

Förvaltningsdirektör Ulla Achrén